

Серед таких випадків: 1) Означений артикль вживається для уточнення, роду, відмінка або числа власної назви: Wissen Sie, wo sich die Barnhim aufhält? [4] 2) Вживання антропоніма з препозитивним означенням супроводжується означеним артиклем: die liebe Anna, der junge Heine [4]. 3) Антропоніми вживаються з означеним артиклем, якщо вони виконують роль загальної назви: Sie spielte die Iphigenie in der Iphigenie auf Tauris von Goethe [4]. 4) Антропоніми супроводжуються означеним артиклем, якщо вони вживаються у значенні порівняння кого-небудь з ким-небудь: Er war der Cicero unserer Zeit [4].

Таким чином, власні назви є особливим лексичним прошарком, який залежить безпосередньо від національно-культурних особливостей країни, її історичного розвитку, географічних особливостей тощо. Порівняльна типологія власних назв німецької та української мов продемонструвала спільні та відмінні риси їх граматичного творення. Отримані результати можуть бути використані при подальшому дослідженні німецької пропріальної лексики, а також у рамках занять з лінгвокраїнознавстві чи практики німецької мови.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Карпенко Ю. О. Топонімія Буковини. К.: Наукова думка, 1973. 238 с.
2. Лучик В. В. Автохтонні гідроніми Середнього Дніпро-Бузького Межириччя. Кіровоград: КДПІ, 1996. 235 с.
3. Отін Є. С. Конотативна ономастична лексика. Вибрані праці по мовознавству. Донецьк, 1999. С. 120 - 130.
4. Петрова О. Специфіка власних назв в українській та німецькій мовах з точки зору типології. Наукові записки, 2015. Режим доступу до ресурсу: <https://core.ac.uk/download/83099746.pdf>.
5. Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища. К.: Наукова думка, 1966. 214 с.
6. Рожко К. Словотвірна антропонімічна номінація як засіб удосконалення лексичної компетентності на уроках німецької мови. 2020. Режим доступу до ресурсу: http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/11526/%D0%A0%D0%BE%D0%B6%D0%BA%D0%BE_%D0%A4%D0%86%D0%A4_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
7. Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття. (Вступ та імена). Ужгород: Вид-во Ужгород, ун-ту, 1970. 103 с.
8. Fleischer W. Variationen von Eigennamen. Der Name in Sprache und Gesellschaft. Beitrage zur Theorie der Onomastik. Berlin: Akademie Verlag, 1973. S. 52 - 63.
9. Kunze K. Dtw-Atlas. Namenkunde. Vor- und Familiennamen im deutschen Sprachgebiet. München: Deutscher Taschenbuch Verlag, 1988. 229 S.

Бай Мар'яна-Оксана

Науковий керівник – доц. Пасічник Наталія

ПРОБЛЕМАТИКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ТА ІДИОМ НА ПОЗНАЧЕННЯ КОНЦЕПТУ «ПРОСТІР»

Актуальність роботи обумовлена тим, що проблема перекладу фразеологізмів та ідіом відзначається сталістю наукового інтересу до неї. Попри те, що ця тема досліджувалася багатьма фахівцями в усьому світі, потребують подальшого вирішення питання розв'язання труднощів перекладу фразеологічних одиниць, до яких відносять, зокрема їхню безеквівалентність, тобто відсутність відповідника фразеологічної одиниці однієї мови в системі іншої. Проблема ця пов'язана з лінгвістичними і дінгвокультурними відмінностями, а також зі специфікою структури фразеологічної одиниці. Проте зазвичай перекладачі прагнуть розв'язати ці труднощі шляхом застосування різних способів перекладу. Їхня мета – досягти

якнайкращого результату, оскільки фразеологічна одиниця несе в собі певну експресивність та конотацію, що багато в чому обумовлені тим соціально-культурним середовищем, в якому з'явилася ця ідіома. Особливу увагу на це слід звертати, коли культури мови-джерела та мови перекладу значно відрізняються між собою. Саме такою виявляється перекладацька реальність при аналізі фразеологізмів та ідіом із просторовим компонентом англійської та української мов. Мета статті – дослідити проблематику перекладу англійських фразеологізмів та ідіом на позначення концепту «Простір»

В англійському мовознавстві фразеологічна стійкість пов'язана з ідіоматичністю. Одним з перших в англійській лінгвістиці дослідником фразеологізмів був Л. П. Сміт, який у 1925 році у своїй збірці «Слова і зібрав приклади ідіом та провів їхню класифікацію, як про те зазначає Н. Сіденко [2, с. 32]. Л. П. Сміт викоистовує поняття «ідіома», але не досліджує структурно-семантичних особливостей цих виразів. Пізніше в англійському мовознавстві Б. Фрейзер, У. Вайнрайх та ін. вчені здійснили дослідження фразеологізмів у рамках генеративної теорії. Б.Фрейзер приділив увагу синтаксичним характеристикам ідіом, встановленню поступового характеру ідіоматичності. Головним принцип у визначенні ідіоматичності він вважав семантичний [5]. У. Вайнрайхом було введено термін «фразеологічна одиниця» в англомовній лінгвістиці, який ідіому включає як підклас [6]. Функційно та семантично нероздільні групи слів У. Вайнрайх розглядає як предмет фразеології. Класичний період вивчення фразеології – к. 40-х – с. 60-х років ХХ століття. Одне із проблемних питань фразеології цього періоду – дослідження основного критерію визначення ФО і зв'язків його називали.

Класифікація фразеологізмів на позначення концепту ПРОСТІР за просторовим компонентом вважається доволі важливою. Їхній аналіз актуалізує звернення до питань їх семантики. Ідіоми із просторовим компонентом участь у складних процесах семантики.

Універсальний концепт ПРОСТІР був предметом дослідженнями Н. Тодорової [3; 4; 5] та ін. Слідом за вказаними науковцями структурі концепту ПРОСТІР ми виділяємо дві основні складові, що виявляються у визначеннях напрямку (куди?) та місця (де? звідки?).

Тож можна виділити такі компоненти ФО на позначення простору.

I. Компонент на позначення місця.

1.1 Компонент на позначення розташування місця відносно категорії «верх/низ».

1.1.1 Місце, розташоване нагорі

1.1.2 Місце, розташоване внизу

1.2. Компонент на позначення розташування місця відносно категорії «всередині/назовні».

1.2.1 місце, розташоване всередині

1.2.2 Місце, розташоване назовні

1.3. Компонент на визначення місця як відоме/невідоме.

1.3.1. Вмзначення місця як відоме.

- 1.3.2 Визначення місця як невідоме.
- 1. 4. Компонент на позначення розташування місця відносно категорії «глибоко/мілко».
 - 1.4.1 Місце, розташоване глибоко
 - 1.4.2. Місце, розташоване мілко
- 1. 5. Компонент на позначення розташування місця відносно категорії «далеко/близько».
 - 1.5.1 Місце, розташоване далеко
 - 1.5.2 Місце, розташоване близько.
- 1. 6. Компонент на позначення розташування місця відносно різних просторових категорій («далеко/близько» та «вузько/широко»).
- 1.7. Компонент на позначення конкретного місця.
- 1. 8. Компонент на позначення розташування місця відносно категорії «ліворуч/праворуч».
- 1.9. Компонент на позначення розташування місця між двома об'єктами:
- 1.10. Компонент на позначення розташування місця відносно категорії «позаду/попереду».
 - 1.11. Компонент на позначення характеристики місця щодо обмеженості/необмеженості.
 - 1.12. Компонент на визначення місця як відкритого/прихованого.
- II. Компонент на позначення напрямку.
 - 2.1. Напрямок відносно категорії «назад/вперед».
 - 2.1.1 Напрямок і назад, і вперед
 - 2.1.2. Напрямок вперед
 - 2.1.3 Напрямок назад
 - 2.2. Напрямок відносно категорії «навколо», «по колу».
 - 2.3. Напрямок відносно категорій «уздовж/поперек», «через».
 - 2.4. Напрямок відносно категорії «далеко/близько».
 - 2.4.1 Компонент зі значенням «далеко»
 - 2.4.2 Компонент за значенням «близько».
 - 2.5. Напрямок відносно категорії «всередину/назовні».
 - 2.5.1 Напрямок назовні
 - 2.5.2. Напрямок всередину
 - 2.6. Напрямок відносно категорії «вниз/вгору».
 - 2.6.1 Напрямок і вниз, і вгору
 - 2.6.2 Напрямок вгору
 - 2.6.3 Напрямок вниз
 - 2.7. Напрямок відносно різних просторових категорій.
 - 2.7.1 Одночасно «вниз/вгору» та «вперед/назад»
 - 2.7.1.1 Вниз і назад

2.7.1.2 Вгору і вперед

2.7.2. Одночасно «вниз/вгору» та «ближче/далі»

2.7.3. Одночасно «вниз/вгору» та «по колу»

2.7.4. Одночасно «вниз/вгору» та «ліворуч/праворуч»

Ще одна класифікаційна ознака – спосіб походження фразеологізмів. Джерелом їхнього походження можуть бути як інші мови, і тоді ФО пройшли процес засвоєння, так корінні (споконвічні). Так, можна виділити:

- 1) споконвічні фразеологізми;
- 2) запозичені фразеологізми

Проблемною для перекладу є відсутність еквівалента. У такому випадку для перекладу фразеологізмів з однієї мови іншою залишаються індивідуально авторські перетворення або перекладацькі трансформації, що вимагають від перекладачів відмінного знання фразеології мови-джерела і мови перекладу. Переважно використовується така лексико-граматична трансформація, як цілісне перетворення (описовий переклад).

У літературі описаний також метод дослівного перекладу безеквівалентного стійкого словосполучення, який являє собою кальку, утворену на основі фразеології мови-джерела. Перекладач змушений вдаватися до буквального перекладу, коли поєднання слів відображає лінгвістичні реалії мови-джерела. Нове словосполучення, перекладене буквально, що не співвідносячись ні з яким фразеологізмом іншої мови, стане, швидше за все, сприйматися як вільне словосполучення. При рідкісному використанні такого підходу дослівно перекладені поєднання можуть збагатити текст, що перекладається.

Велике значення при перекладі цих стійких словосполучень має контекст. У перекладацькій практиці в разі пошуку адекватного вираження для безеквівалентного фразеологізму необхідно скористатися в рамках близького контексту усіма можливостями для компенсації зниженої або підвищеної міри додаткового значення або стилістичного забарвлення.

Отже, попри те, що достатньо існує багато, а саме – третина (33 %) безеквівалентних ФО з просторовим компонентом, які неможливо відтворити за допомогою українських фразеологізмів, а доводиться вдаватися до описового перекладу чи кальки, сумарна кількість ФО, що мають еквіваленти різного ступеня відповідності або фразеологічні аналоги (67 %) показує, що в багатьох випадках англійські ідіоми із просторовим компонентом можуть бути перекладені засобами української фразеології.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сіденко Н. Поняття фразеологічної усталеності: генеза розвитку / Н.Сіденко // Лінгвістика. – 2015. – Вип. 23. – С. 30 – 36.
2. Тодорова Н. Фразеологічні одиниці просторової семантики в українській та англійській мовах. : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.20 / Н. Тодорова. – Львів, 2017. – 244 с.
3. Тодорова Н. Ю. Концепт «Простір» як еталон універсального концепту / Н. Ю. Тодорова // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: збірник наукових

- працю – Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія». – 2015. – Вип. 51. – С. 101–104.
4. Тодорова Н. Ю. Концептуальна структура домену «Простір» / Н. Ю. Тодорова // Наукові записки Кіровоградського Центральноукраїнського державного педагогічного університету ім. Винниченка. – Кіровоград: Видавець Лисенко В. Ф., 2016. – Вип. 146. С. 173–177.
 5. Fraser B. Idioms within a Transformational Grammar [Електронний ресурс] / B. Fraser. – Режим доступу: <https://www.jstor.org/stable/25000426>
 6. Weinreich U. Explorations in semantic theory [Електронний ресурс] / U. Weinreich. – Режим доступу: <https://philpapers.org/rec/WEIEIS>

Подольак Андрій

Науковий керівник – Конкульовський Володимир

ПРОБЛЕМАТИКА ПЕРЕКЛАДУ АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

У будівельній сфері використовуються зосереджені на змісті прагматичні науково-технічні та офіційні тексти. Для конкретного стилю є свої специфічні мовні особливості, які мають суттєвий вплив не лише на процес, а й на результат перекладацької діяльності щодо згаданих матеріалів. Архітектурно-будівельну частину науково-технічної та виробничо-технічної лексики можна розглядати як окрему досліджувану групу в науковому спектрі дослідження особливостей перекладу, тому така лексика викликала у нас інтерес і з лексикологічної точки зору, і з перекладацької.

Перекладу архітектурно-будівельної лексики властивим є вирішення завдань, які виникають у зв'язку із наступними особливостями текстів науково-технічного характеру: поширеність сталих фраз (виразів) та кліше; частий ужиток науково-технічної термінології; потреба наявності універсального уніфікованого словника термінологічної єдності для кожної окремої сфери; фактор використання слів та словосполучень (без присвоєного терміну в певній галузі) для визначення відповідного поняття чи об'єктів, але, у той же час, лише в конкретній області обміну інформацією, обмеженої колом науковців (чи фахівців галузі), що дозволяє зазначеному колу осіб сконцентруватися на темі, не сповільнюючи хід дискусії затримками, пов'язаними із підбором способу висловлення; використання низки інших звичних слів, що універсально використовуються в усіх функціональних стилях (та число яких не обмежується лише термінологічним і спеціальним словниками), адже перекладач науково-технічної літератури та матеріалів, у ході перекладу таких лексичних одиниць, стикається із аналогічними труднощами та застосовує аналогічні підходи задля їх вирішення, як і перекладачі, котрі працюють із матеріалами в інших сферах.

Одним із ключових прийомів лексичних трансформацій у виконанні перекладу термінології архітектурно-будівельної галузі, на нашу думку, є калькування – відтворення комбінаторного складу слова, за якого складові слова або ж фрази можуть перекладатися за допомогою відповідних складових елементів цільової мови. Значна частина термінологічних одиниць архітектурно-будівельної галузі утворені за допомогою методу складання основ та можуть бути двокомпонентними чи трикомпонентними, або ж, більше того, інколи й